

การระบับข้อพิพาทเกี่ยวกับ การประกันภัยรถยนต์นอกศาล

*ธานี วรรักษ์

ขณะที่ประเทศไทยมีความต้องการที่จะสร้างความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างมากนั้น ความสำคัญและความจำเป็นในการใช้ยานพาหนะ โดยเฉพาะรถยนต์ที่อำนวยความสะดวกในการติดต่อเพื่อประกอบธุรกิจ ค้าขาย เดินทาง มีมากขึ้น จำนวนรถยนต์ทั่วประเทศ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2543 มีจำนวนถึง 21,019,562 คัน แบ่งเป็นในกรุงเทพมหานคร 4,416,931 คัน ในจังหวัดอื่นๆ จำนวน 16,602,631 คัน¹ เป็นส่วนหนึ่งทำให้เกิด

ปัญหาการจราจรติดขัด โดยทั่วไปและทำให้เกิดอุบัติเหตุและข้อพิพาทเกี่ยวกับรถยนต์เพิ่มขึ้นอย่างมาก เมื่ออุบัติเหตุรถยนต์เกิดขึ้นก็มักจะมีคนตาย บาดเจ็บ ทุพพลภาพ ในบางครั้งเกิดอุบัติเหตุครั้งเดียวมีคนตายและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความเสียหายและสูญเสียต่อทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก ข้อมูลจากกรมการขนส่งทางบก รายงานสถิติอุบัติเหตุบนทางหลวงทั่วประเทศประจำปี พ.ศ.2540 ถึง พ.ศ. 2543 ได้แสดงไว้ดังนี้

ปี Year	จำนวน:ราย Number:Unit	เสียชีวิต:คน Killed:Person	บาดเจ็บ:คน Injured:Person	ทรัพย์สินเสียหาย:ล้านบาท Lossproperty:Million Bath
2540	2,259	1,153	3,760	177.65
2541	3,351	1,239	9,599	240.40
2542	3,423	1,336	11,260	251.11
2543	3,541	1,431	11,561	258.29

*อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : น.บ., น.ม. (กฎหมายธุรกิจ) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

¹กรมการขนส่งทางบก รายงานสถิติรถยนต์จดทะเบียน

พ.ศ. 2540 มีจำนวนรถยนต์ทั่วประเทศ 17,666,240 คัน ในกรุงเทพฯ 3,872,327 คัน ภูมิภาค 13,793,913 คัน

พ.ศ. 2541 มีจำนวนรถยนต์ทั่วประเทศ 18,860,512 คัน ในกรุงเทพฯ 4,016,594 คัน ภูมิภาค 14,843,918 คัน

พ.ศ. 2542 มีจำนวนรถยนต์ทั่วประเทศ 20,096,536 คัน ในกรุงเทพฯ 4,162,846 คัน ภูมิภาค 15,933,690 คัน

¹ดู ธานี วรรักษ์ "การระบับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยโดยการอนุญาโตตุลาการนอกศาล". รพี'42. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. 2542,หน้า 15-24.

จากสถิตินี้เป็นเฉพาะที่ราชการรวบรวมได้จากกรมการขนส่งทางบกเท่านั้นยังมิอุบัติเหตุอีกเป็นจำนวนมากที่ผู้ประสบอุบัติเหตุอาจตกลงยอมความกันนอกเหนือการรับรู้ของเจ้าพนักงานหรือด้วยเหตุอื่นใดก็ตาม จึงเห็นได้ว่าความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน ของประชาชนมีมากและมีปริมาณที่เพิ่มขึ้นในเรื่องอุบัติเหตุรถยนต์ จึงนับได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญในปัจจุบัน

การประกันภัยได้เข้ามามีบทบาทควบคู่ไปกับการพัฒนาความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจและสังคม เพราะการประกันภัยเป็นการสร้างหลักประกันอย่างหนึ่งในลักษณะที่เป็นการแบ่งเบาความเสียหายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉลี่ยภาระไปคนละเล็กละน้อยในระหว่างคนจำนวนมากในสังคม การประกันภัยเข้ามาช่วยเยียวยาและชดใช้ค่าเสียหายต่าง ๆ ทำให้ผู้เอาประกันภัยรถยนต์และหรือผู้เสียหายสามารถกลับคืนสู่สภาพเดิมได้อย่างรวดเร็วในลักษณะของการบรรเทาความเสียหายและด้วยเหตุที่การประกันภัยมีผลกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของคนจำนวนมาก รัฐบาลจึงจัดองค์การภาครัฐเข้ามาดูแลปัจจุบันหน่วยงานของภาครัฐที่ดูแลงานด้านนี้คือ “กรมการประกันภัย” กระทรวงพาณิชย์และภาครัฐได้ออกกฎหมายประกันภัยเพื่อใช้บังคับทั่วประเทศซึ่งในส่วนของการประกันภัยรถยนต์นั้นมีการประกันภัยรถยนต์ในภาคสมัครใจ (Voluntary Insurance) คือ ผู้เป็นเจ้าของรถยนต์จะทำประกันภัยรถยนต์หรือไม่ก็ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา ลักษณะ 20 และตั้งแต่มีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ.2535 เจ้าของรถทุกคนจะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับการประกันภัยด้วย²

คือการประกันภัยรถยนต์ในภาคบังคับ (Compulsory Insurance) จากข้อมูลของกรมการประกันภัย จำนวนรวมของกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์ สำหรับงวด 6 เดือนแรกของปี 2543 ในภาคบังคับมีจำนวนถึง 7,247,850,000 กรมธรรม์ และในภาคสมัครใจจำนวน 1,355,914,000 กรมธรรม์ มียอดจำนวนเงินเอาประกันภัยรถยนต์รวมทั้งสิ้น 1,329,440,158,000.-บาท โดยผลของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ. 2535 เจ้าของรถยนต์ทุกคนจึงต้องจัดให้มีการทำประกันภัย ผลที่ตามมาคือเมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือเกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับรถยนต์ขึ้นบริษัทประกันภัยจะเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นคู่พิพาทด้วยเสมอ ลักษณะของข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์มักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับสัญญาหรือสืบเนื่องมาจากสัญญาประกันภัย หรือตามกรมธรรม์ประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยซื้อไว้กับบริษัทประกันภัยในทางปฏิบัติข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ที่เกิดขึ้นและมักพบเห็นอยู่เสมอคือผู้เอาประกันภัยและหรือผู้รับประโยชน์หรือผู้เสียหายมักจะร้องเรียนหรือฟ้องร้องว่าบริษัทประกันภัยปฏิเสธไม่ยอมชดใช้ค่าสินไหมทดแทนซึ่งในบางครั้งบริษัทประกันภัยก็อาศัยประโยชน์จากข้อสัญญาหรือข้อยกเว้นความรับผิดชอบตามกรมธรรม์ประกันภัยมาเป็นข้ออ้างอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เช่น อ้างว่าผู้ขับขี่รถยนต์ไม่มีใบอนุญาตขับขี่บริษัทประกันภัยจึงไม่ยอมจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้ หรือบริษัทประกันภัยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ต่ำมาก เช่น รถเกิดอุบัติเหตุชนกันเสียหายทั้งคันแต่นำไปซ่อม หรือเอาอะไหล่เทียมมาเปลี่ยนให้บ้างการตีราคามูลค่าความเสียหายก็จะตีราคาต่ำกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง เป็นต้น

² มาตรา 7 ภายใต้บังคับมาตรา 8 เจ้าของรถซึ่งใช้หรือมีรถไว้เพื่อใช้ต้องจัดให้มีการประกันความเสียหายสำหรับผู้ประสบภัย โดยประกันภัยกับบริษัท

³ กองนโยบายและระบบสารสนเทศ กรมการประกันภัย. เปรียบเทียบเบี้ยประกันวินาศภัยสำหรับเดือนมกราคม-กันยายน ของปี พ.ศ.2543.

สาเหตุที่เกิดอุบัติเหตุหรือข้อพิพาทเกี่ยวกับรถยนต์
อุบัติเหตุหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นมีสาเหตุและ
ปัจจัยต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้⁴

1. จากคน ซึ่งอาจเกิดจากคนขับรถยนต์
และคนเดินบนถนนทั่วไป

1.1 คนขับรถ คนขับรถเป็นสาเหตุที่
ก่อให้เกิดอุบัติเหตุและข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัย
รถยนต์เป็นส่วนใหญ่มากกว่าคือ สาเหตุแรกบางคน
ไม่ศึกษากฎจราจรแต่สามารถขับรถได้ อีกสาเหตุหนึ่ง
คือขับรถด้วยความประมาท เช่น ขับรถด้วยอัตราความ
เร็วสูงในเขตชุมชน หรือที่คับแคบขับรถเร็วในขณะที่
ฝนตกหรือในเวลาค่ำคืน ขับรถขณะดื่มสุรามึนเมา
หรือสาเหตุจากตัวผู้ขับรถเอง เช่น เป็นลมบ้าหมู
เป็นโรคหัวใจ เสพยาเสพติด เป็นต้น ในสาเหตุต่างๆ
ที่กล่าวมาเมื่ออุบัติเหตุเกิดขึ้นในบางกรณีบริษัทประกันภัย
อาจปฏิเสธไม่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพราะกรรมธรรม
ประกันภัยกำหนดเงื่อนไขและกำหนดขอบเขตความ
คุ้มครองไว้

1.2 คนทั่วไป หมายถึงคนที่เดินบนถนน
หรือมีกิจกรรมอย่างอื่นบนถนน ก็มีสาเหตุให้เกิด
อุบัติเหตุได้ เช่น ไม่ข้ามถนนในทางม้าลาย หรือ
สะพานคนข้าม เป็นต้น

2. จากสิ่งอื่นๆ เช่น จากถนนสภาพของถนน
ไม่ดี ระบบสัญญาณจราจร จากสภาพของรถยนต์
หรือจากสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เช่น สภาพดินฟ้าอากาศ สัตว์
สิ่งของต่าง ๆ

ลักษณะของข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์
คำว่า “พิพาท” (Dispute) หมายถึง
“การพูด การเถียงกันหรือโต้เถียงกัน”⁵ ใน Black’s
Law Dictionary. หมายถึง “ข้อขัดแย้ง ข้อโต้เถียง
การขัดแย้งของการเรียกร้องสิทธิ การอ้างสิทธิ
การเรียกร้องของอีกฝ่ายหนึ่ง ฯลฯ ในลักษณะของการ
กระทำนี้จะต้องประกอบด้วยคู่กรณี 2 ฝ่ายขึ้นไป
เกิดการโต้แย้งกัน”⁶ ดังนั้นข้อพิพาทเกี่ยวกับการ
ประกันภัยรถยนต์จึงอาจหมายถึง “บุคคลตั้งแต่
2 ฝ่าย เป็นอย่างน้อยมีความขัดแย้งกันในเรื่องของ
การเรียกร้องสิทธิต่างๆ ที่สืบเนื่องมาจากสัญญา
ประกันภัยรถยนต์หรือตามกรรมธรรมประกันภัยรถยนต์
ที่ได้ทำไว้” ผู้ที่อาจเกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับการ
ประกันภัยรถยนต์ได้แก่

1. ผู้รับประกันภัย หมายถึง คู่สัญญาฝ่ายที่
ตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือใช้เงินจำนวนหนึ่งให้
ในกรณีวินาศภัยหากมีขึ้น หรือในเหตุอย่างอื่น
ในอนาคตตั้งระบุไว้ในสัญญานั้น ประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์มีได้บัญญัติไว้ว่าจะต้องมีลักษณะหรือ
คุณสมบัติอย่างใดแต่ตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย
พ.ศ.2535 มาตรา 6 บัญญัติว่า “...การประกอบธุรกิจ
ประกันวินาศภัยจะกระทำได้เมื่อได้จัดตั้งขึ้นในรูปบริษัทจำกัด
ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือบริษัท
มหาชนจำกัด ตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด
และโดยได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันวินาศภัย
จากรัฐมนตรี...” ผู้ที่จะประกอบธุรกิจเป็นผู้รับ

⁴ ประพันธ์ ทรัพย์แสง. คำอธิบายพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:วิญญูชน. 2539, หน้า 32-35.

⁵ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2535, หน้า 598.

⁶ Henry Campbell Black. Black’s Law Dictionary. 5th ed. West Publishing. USA.1979, p.424.

Dispute. A conflict or controversy; a conflict of claims or rights; an assertion of a right, claim, or demand on one side, met by contrary claims or allegations on the other. The subject of litigation; the matter for which a suit is brought and upon which issue is joined, and in relation to which jurors are called and witnesses examined.

ประกันภัยได้จึงต้องประกอบกิจการในรูปของบริษัท จำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดเท่านั้นและจะต้องปฏิบัติตามรายละเอียดขั้นตอนและวิธีการต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ.2535

2. ผู้เอาประกันภัย หมายถึง คู่สัญญาฝ่ายที่ตกลงจะส่งเบี้ยประกันภัยเป็นการตอบแทนที่ผู้รับประกันภัยตกลงเข้ารับเสี่ยงภัยให้และสืบเนื่องจากการเข้าทำสัญญาประกันภัยเป็นนิติกรรมอย่างหนึ่ง ผู้ที่จะเป็นผู้เอาประกันภัยได้จึงต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถตามกฎหมายในอันที่จะทำนิติกรรมให้มีผลผูกพันที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือผู้ที่จะเป็นผู้เอาประกันภัยจะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียในเหตุที่จะเอาประกันภัยนั้นด้วย⁷

3. ผู้รับประกันภัย หมายถึง บุคคลผู้จะพึงได้รับค่าสินไหมทดแทนหรือรับเงินจำนวนหนึ่งใช้ให้โดยผู้เอาประกันภัยกำหนดให้เป็นผู้รับประกันภัยตามสัญญาประกันภัย ผู้รับประกันภัยนี้กฎหมายไม่ได้บังคับว่าจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับผู้เอาประกันภัยหรือวัตถุที่เอาประกันภัยแต่อย่างใด จึงเป็นสิทธิของผู้เอาประกันภัยที่จะระบุผู้ใดก็ได้เป็นผู้รับประกันภัยตามสัญญาประกันภัยหรือผู้เอาประกันภัยอาจจะระบุตัวเองเป็นผู้รับประกันภัยตามสัญญาประกันภัยก็ได้ ดังจะเห็นได้จากที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 862 วรรคท้าย บัญญัติว่า “อนึ่งผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยนั้น จะเป็นบุคคลคนหนึ่งคนเดียวก็ได้” จึงอาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า สัญญาประกันภัยหากมีผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยสัญญาที่สมบูรณ์ได้แม้ว่าจะไม่มีผู้รับประกันภัยก็ตาม⁸

4. ผู้ประสบภัย หมายถึง ผู้ซึ่งได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัย เนื่องจากรถที่ใช้หรืออยู่ในทางหรือเนื่องจากสิ่งที่ยกบรรทุกหรือติดตั้งในรถนั้นและหมายความรวมถึงทายาทโดยธรรมของผู้ประสบภัยซึ่งถึงแก่ความตายด้วย⁹ และบุคคลผู้ได้รับความเสียหายตามกรมธรรม์ประกันภัยค่าจุนด้วย¹⁰

สำหรับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ อาจแบ่งการพิพาทหรือโต้แย้งสิทธิต่าง ๆ ออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ข้อพิพาทระหว่างบริษัทประกันภัยกับบริษัทประกันภัยด้วยกัน กรณีจะเป็นข้อพิพาทข้อขัดแย้ง หรือข้อเรียกร้องใด ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างบริษัทประกันภัยรถยนต์ด้วยกันอันเนื่องมาจากการรับประกันภัยของทั้ง 2 ฝ่าย ที่ได้รับประกันภัยไว้จากผู้เอาประกันภัย ซึ่งเป็นคู่กรณีหรือคู่พิพาทของแต่ฝ่ายเมื่อเกิดความเสียหายแก่รถยนต์ที่เอาประกันภัยไว้ โดยมีบุคคลภายนอกเป็นผู้ก่อผู้เอาประกันภัยย่อมมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากผู้รับประกันภัย ซึ่งเป็นสิทธิที่เกิดขึ้นโดยผลของสัญญาที่ได้ทำไว้ และตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 880 บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการรับช่วงสิทธิไว้ว่า “ถ้าความวินาศภัยนั้นได้เกิดขึ้นเพราะการกระทำของบุคคลภายนอกไซ้ผู้รับประกันภัยได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนไปเป็นจำนวนเพียงใด ผู้รับประกันภัยย่อมเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัยและของผู้รับประกันภัย ซึ่งมีต่อบุคคลภายนอกเพียงนั้น” จะเห็นได้ว่าผู้รับประกันภัยจะเข้ารับช่วงสิทธิได้ต่อเมื่อได้ใช้ค่าสินไหม

⁷ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 863 อันสัญญาประกันภัยนั้น ถ้าผู้เอาประกันภัยมิได้มีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้แล้วไซ้ ท่านว่าย่อมไม่ผูกพันคู่สัญญาแต่อย่างหนึ่งอย่างใด.

⁸ไชยยศ เหมะรัชตะ. กฎหมายว่าด้วยประกันภัย. กรุงเทพฯ : นิติบรรณการ.2534, หน้า 36-39.

⁹พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ศ.2535. มาตรา 4.

¹⁰ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 887 อันว่าประกันภัยค่าจุนนั้น คือสัญญาประกันภัยซึ่งผู้รับประกันภัยตกลงว่าจะใช้ค่าสินไหมทดแทนในนามของผู้เอาประกันภัยเพื่อความวินาศภัยอันเกิดขึ้นแก่บุคคลอีกคนหนึ่งและผู้เอาประกันภัยจะต้องรับผิดชอบ..... ฯลฯ.

ทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ไปแล้ว และการที่บริษัทประกันภัยอีกบริษัทหนึ่งต้องเข้ามาเป็นคู่พิพาทด้วยนั้น เนื่องจากผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้ทำประกันภัยรถยนต์ไว้กับบริษัทประกันภัยนั้น โดยมีสัญญาประกันภัยรถยนต์หรือเงื่อนไขกรมธรรม์ที่บริษัทจะต้องร่วมรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยเป็นฝ่ายที่ก่อให้เกิดความเสียหายด้วย (ฝ่ายผิด) ถ้าบริษัทประกันภัยของฝ่ายที่ก่อให้เกิดความเสียหายปฏิเสธไม่ยอมชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับอีกฝ่ายหนึ่งถ้าไม่สามารถตกลงกันได้ก็จะเกิดเป็นข้อพิพาทระหว่างบริษัทประกันภัย

2. ข้อพิพาทระหว่างบริษัทประกันภัยกับผู้เอาประกันภัยและหรือผู้เสียหาย จะมีลักษณะที่เป็นข้อพิพาท ข้อขัดแย้งหรือข้อเรียกร้องใดๆ ที่เกิดขึ้นจากหรือเกี่ยวเนื่องกับกรมธรรม์และสัญญาประกันภัยที่ทำขึ้น ซึ่งโดยสภาพฝ่ายผู้เอาประกันภัยรถยนต์และหรือผู้เสียหายมักจะเป็นฝ่ายร้องเรียนหรือฟ้องคดีในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นมักจะเป็นในกรณีดังต่อไปนี้

ก. ผู้เอาประกันภัยและหรือผู้เสียหายฟ้องบริษัทประกันภัยในสาเหตุต่างๆ

ข. ผู้เอาประกันภัยทำประกันภัยค่าจนชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายแล้วฟ้องบริษัทประกันภัย

ค. บริษัทประกันภัยฟ้องผู้เอาประกันภัยให้ชำระค่าเบี้ยประกันภัยหรือฟ้องขอเลิกสัญญาประกันภัย

ง. ผู้เสียหายที่เป็นบุคคลภายนอกสัญญา ซึ่งอาจได้แก่ผู้ประสบภัยฟ้องบริษัทประกันภัย ผู้เสียหายก็สามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายได้แม้ตนจะไม่ใช่อุบัติเหตุในสัญญาประกันภัยก็ตาม¹¹

การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์นอกศาล

เมื่อเกิดอุบัติเหตุความเสียหายขึ้นถ้าผู้ได้รับความเสียหายไม่ได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากบริษัทที่รับประกันภัยไว้ หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง เกิดการโต้แย้งสิทธิใดๆ ตามกรมธรรม์ประกันภัย เมื่อไม่สามารถตกลงกันได้ก็จะเกิดเป็นข้อพิพาทขึ้น วิธีการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ในทางปฏิบัติมี 2 วิธี คือ การระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการยุติธรรมของรัฐ และวิธีการระงับข้อพิพาทนอกศาล ซึ่งในบทความนี้จะมุ่งเน้นเฉพาะการระงับข้อพิพาทนอกศาลเป็นส่วนใหญ่

วิธีแรก การระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการยุติธรรมของรัฐ กล่าวคือ การเสนอคดีต่อศาล การระงับข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์โดยกระบวนการยุติธรรมทางศาล จะเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งหากพิจารณาจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีของศาลจะพบว่ามีปัญหาและอุปสรรค ได้แก่

1. ขั้นตอนและวิธีการระงับข้อพิพาทในระบบศาลมีรายละเอียดและกระบวนการพิจารณาค่อนข้างมาก จึงใช้ระยะเวลาในการยุติข้อพิพาทนาน ผลที่ตามมาคือผู้ที่ได้รับความเสียหายก็จะได้รับชดใช้ค่าเสียหายช้า ซึ่งอาจมีผลต่อผู้เสียหายในเรื่องค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นอันเป็นผลมาจากอุบัติเหตุ เช่น ค่ารักษาพยาบาลหรืออาจทำให้ธุรกิจของผู้เสียหายเกิดความเสียหาย การประกอบสัมมาอาชีพหยุดชะงัก

¹¹อ้างแล้ว. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 887., คำพิพากษาฎีกาที่ 3289/2525 เนติบัณฑิตยสภา. ตอน 11 หน้า 237.

2. ปัญหาการบริหารงานยุติธรรมของภาครัฐ เราจะเห็นได้ว่าข้อพิพาทโดยส่วนใหญ่มักจะต้อนนำมาสู่ศาล ซึ่งมีจำนวนผู้พิพากษาเพียงจำกัดและไม่ได้เพิ่มขึ้นในอัตราส่วนเดียวกับจำนวนข้อพิพาทที่เพิ่มขึ้นด้วย จึงเป็นเหตุให้กระบวนการยุติธรรมไทยไม่สามารถอำนวยความสะดวกในเรื่องการดำเนินคดีให้เสร็จโดยรวดเร็วให้แก่คู่ความได้¹²

3. เมื่อข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์เกิดขึ้นส่วนมากโจทก์ในคดีจะเป็นผู้เอาประกันภัยและหรือผู้เสียหายและหรือผู้รับประโยชน์ ซึ่งฝ่ายโจทก์มีภาระหน้าที่ในการนำพยานหลักฐานเข้าสืบพิสูจน์ความผิดจะต้องรับภาระในเรื่องของค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่าธรรมเนียมศาล ค่าจ้างทนายความ และค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี รวมตลอดถึงการที่ต้องสูญเสียเวลาในการประกอบสัมมาอาชีพหรือธุรกิจ กอปรกับผลของคำพิพากษาไม่มีผู้ใดสามารถยืนยันได้ว่า จะออกมาเป็นอย่างไร

วิธีที่สอง การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์นอกศาล¹³ โดยทั่วไปมี 3 วิธีการซึ่งจะนำเสนอเป็นลำดับดังต่อไปนี้

1) การเจรจาต่อรองและหรือการไกล่เกลี่ย เพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความ Negotiation or Mediation or Conciliation

2) การอนุญาโตตุลาการ Arbitration

3) สัญญาสละสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายซึ่งกันและกันตามกรรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์ Knock for Knock Agreement.

1. การเจรจาต่อรองและหรือการไกล่เกลี่ย เพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความ Negotiation or Mediation or Conciliation

การเจรจาต่อรอง การเจรจาต่อรองเป็นเรื่องที่กระทำกันระหว่างคู่ความทั้งสองฝ่ายโดยไม่มีคนกลางเข้ามาเป็นผู้ไกล่เกลี่ย ผู้เจรจาต่อรองจึงต้องรู้เทคนิคและขั้นตอนของการเจรจาต่อรองว่า มีอย่างไร โดยอย่างน้อยจะต้องเข้าถึงบทบาทในการเจรจาต่อรองว่าประกอบด้วยขั้นตอน 4 ประการคือ การเตรียมตัว (Perpare) การปรึกษาหารือ (Discuss) การนำเสนอ (Propose) และการต่อรอง (Bargain) โดยเฉพาะลักษณะที่จะต้องมีการให้และรับอันเป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างกันในเรื่องที่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งต้องการอยู่ในตัวด้วยและยังจะต้องนึกคึดอยู่ในใจถึงขั้นตอนและลักษณะต่างๆ ดังกล่าวนี้ คู่ความแต่ละฝ่ายในขณะที่มีการเจรจากันเพื่อบรรลุจุดประสงค์ของการเจรจาให้ได้ผลอีกด้วย¹⁴

การไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความ คำว่า “ไกล่เกลี่ย” หมายถึง “พูดจาให้ปรองดองกัน พูดจาให้ตกลงกันได้”¹⁵ ในเรื่องของการระงับข้อพิพาทน่าจะหมายความว่า “กระบวนการแก้ปัญหาข้อพิพาทโดยมีบุคคลที่สามเป็นคนกลางเข้ามาช่วยเหลือแนะนำในการเจรจาต่อรองเพื่อระงับข้อพิพาท” จุดมุ่งหมายของการไกล่เกลี่ยคือ คู่ความสามารถตกลงกันได้จนถึงขั้นทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันหน้าที่ของผู้ไกล่เกลี่ยคือเป็นสื่อให้คู่ความได้ติดต่อเจรจาให้เข้าถึงสิ่งที่ตนต้องการและ

¹² วรวิทย์ ทวาทิน. “การนำกระบวนการระงับข้อพิพาทของศาลในต่างประเทศมาประยุกต์ใช้เพื่อลดปัญหาปริมาณคดีของศาลชั้นต้น” บทบัณฑิตย. เล่ม 51. ตอน 3 กันยายน 2538, หน้า 130.

¹³ ดู ธาณี วรภัทร์. การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์โดยการอนุญาโตตุลาการ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. 2541.

¹⁴ ดู ภาณุ รังสิสหัส. “การไกล่เกลี่ยหรือประนีประนอมข้อพิพาท” ดุลพาห. เล่ม 2 ปีที่ 42 เมษายน-มิถุนายน 2538, หน้า 142.

¹⁵ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2535. หน้า 123.

สิทธิที่ตนพึงจะได้รับชี้แนะทางแก้ปัญหาช่วยกำหนดทางเลือกเพื่อนำไปสู่การตกลงกันได้และที่สุดก็มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน

คำว่า “การประนีประนอม” หมายถึง “ผ่อนหนักผ่อนเบาให้แก่กัน ประองตองกัน อลุ่มอล่วย”¹⁶ ส่วนคำว่า “ยอมความ” หมายถึง “การตกลงระงับข้อพิพาทโดยการยอมผ่อนผันซึ่งกันและกันและยอมรับสิทธิใหม่อันเกิดแต่การประนีประนอม”¹⁷

เมื่อรวมกันแล้วจึงหมายถึง “การตกลงจะระงับข้อพิพาทโดยต่างฝ่ายต่างยอมผ่อนผันให้กันและกัน”

สัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติสาระสำคัญไว้ในบรรพ 3 ว่าด้วยเอกเทศสัญญา มาตรา 850 ว่า “อันว่าประนีประนอมยอมความนั้น คือสัญญาซึ่งผู้เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นนั้นให้เสร็จไปโดยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน” จึงอาจแยกหลักเกณฑ์ได้ดังนี้

1. เป็นสัญญาที่มีคู่กรณีสองฝ่าย
2. มีข้อพิพาทซึ่งอาจจะเกิดขึ้นแล้วในขณะทำสัญญาหรือคาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต
3. คู่สัญญาดตกลงกันเพื่อระงับข้อพิพาทนั้นหรือเพื่อให้ข้อพิพาทเกิดขึ้นในอนาคต
4. คู่สัญญาต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน

การทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้บัญญัติรูปแบบไว้ว่ามีลักษณะอย่างไร ดังนั้น สัญญาจึงสมบูรณ์โดยการแสดงเจตนาระหว่างคู่กรณีแต่หากจะมีการฟ้องร้องเพื่อบังคับตามสัญญาจะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือเนื่องจากมาตรา 851 บัญญัติว่า “อันสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็น

หนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่” หลักเกณฑ์ของการไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการประนีประนอมยอมความอาจสรุปได้ดังนี้

1. คู่ความต้องสมัครใจและเต็มใจใช้วิธีนี้ทั้งสองฝ่าย
2. ในระหว่างการเจรจาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่พอใจสามารถยกเลิกการเจรจาได้ทันทีโดยไม่มีข้อผูกพันใดๆ

3. ข้อตกลงที่จะทำสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น คู่ความทั้งสองฝ่ายจะต้องพอใจ

การระงับข้อพิพาทโดยวิธีนี้ ในการประกันภัยรถยนต์นั้น กรมการประกันภัยได้จัดตั้งศูนย์รับเรื่องร้องเรียนและไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาทขึ้นที่กรมการประกันภัย สำนักงานคุ้มครองผู้เอาประกันภัยเขต (4 เขต) และสำนักงานประกันภัยจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกในการร้องเรียนและให้ความช่วยเหลือประชาชนในปัญหาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นให้สามารถตกลงกันได้ในเวลาที่รวดเร็ว ในการดำเนินการเมื่อได้รับเรื่องร้องเรียนนั้น กรมการประกันภัยรวมทั้งหน่วยงานของกรมทุกหน่วยจะดำเนินการให้โดยจะพิจารณาจากข้อเท็จจริงและเงื่อนไขของกรมธรรม์ประกันภัยเพื่อพิจารณาให้เป็นธรรมทั้งต่อฝ่ายผู้เอาประกันภัยและฝ่ายบริษัทประกันภัย ซึ่งปกติเรื่องที่ร้องเรียนมากรมการประกันภัย ได้กำหนดเป็นแนวทางและมาตรการดำเนินการไว้ดังนี้

- หากเป็นกรณีที่บริษัทต้องรับผิดชอบก็จะเร่งรัดให้บริษัทจ่ายค่าสินไหมทดแทนหรือเงินผลประโยชน์ทันที

¹⁶เรื่องเดียวกัน. หน้า 500.

¹⁷เรื่องเดียวกัน. หน้า 653.

- หากเป็นกรณีที่มีความคลุมเครืออีก จะขอให้บริษัทและผู้เอาประกันภัยหรือผู้เสียหาย ประนีประนอมกันเพื่อลดการที่จะต้องนำเรื่องขึ้นฟ้องร้อง ศาล

- สำหรับกรณีที่ตกลงกันไม่ได้จริง ๆ เท่านั้น ที่อาจจะต้องให้คู่กรณีนำเรื่องขึ้นฟ้องร้องศาลเพื่อให้ พิจารณาตัดสิน

สำหรับผลการดำเนินการไกล่เกลี่ยประนีประนอม กรณีพิพาทที่ได้รับเรื่องนั้นในรอบปี 2543 (มกราคม- ธันวาคม) มีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการประกัน วิทยาศาสตร์จำนวน 1,061 ราย พิจารณาเสร็จสิ้น 710 ราย รวมค่าสินไหมทดแทนที่จ่ายให้จำนวน 92,251,628.95 บาท¹⁸

วิธีการนี้จะสามารถเข้าถึงความเป็นธรรม ของคู่กรณีได้ดีที่สุด หากสามารถตกลงกันได้ อย่างสุจริตและเป็นธรรม กระบวนการง่ายไม่ยุ่งยาก แต่มีข้อเสียกล่าวคือ

1. เรื่องของอำนาจในการต่อรอง ในทาง ปฏิบัติจะเกิดความไม่เท่าเทียมกันของอำนาจในการ ต่อรองของคู่กรณี กล่าวคือเมื่อข้อพิพาทเกิดขึ้น ผู้เอาประกันภัยและหรือผู้เสียหายหรือผู้รับประโยชน์ หรือบริษัทประกันภัยฝ่ายที่มีอำนาจต่อรองน้อยกว่าอีก ฝ่ายหนึ่งที่มีอำนาจต่อรองที่มากกว่าในเรื่องต่างๆ เช่น ในเรื่องเศรษฐกิจ ความรู้ความสามารถ พยานหลักฐาน เป็นต้น ฝ่ายที่มีอำนาจต่อรองที่น้อยกว่ามักต้อง จำยอมต่อผลที่บริษัทประกันภัยที่มีอำนาจต่อรอง

มากกว่ากำหนดให้ ยกตัวอย่างเช่น การต่อรอง ในเรื่องของจำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนความเสียหาย จากอุบัติเหตุรถยนต์ ฝ่ายที่มีอำนาจต่อรองมากกว่า จะเป็นผู้กำหนดจำนวนเงินค่าสินไหมทดแทนที่จะใช้ให้ ซึ่งหากอีกฝ่ายไม่พอใจก็ให้ไปฟ้องคดีต่อศาลเอง

2. ไม่มีรูปแบบ กฎเกณฑ์ และวิธี ปฏิบัติที่ชัดเจน แน่นนอน เป็นมาตรฐานอย่างเดียวกัน ทำให้ผลของการเจรจาต่อรองและผลของการประนีประนอม ยอมความเปิดโอกาสให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีโอกาส เอาเปรียบระหว่างกันได้มาก

3. ไม่มีสภาพบังคับบังคับสังเกตได้จากหากไม่ สามารถเจรจาตกลงประนีประนอมยอมความกันได้แล้ว คู่กรณีก็ต้องกลับไปหาวิธีการดำเนินคดียังศาลอีก

2. อนุญาโตตุลาการ Arbitration¹⁹
การอนุญาโตตุลาการเป็นวิธีระงับข้อพิพาทวิธีหนึ่ง ที่ได้รับการยอมรับเป็นการทั่วไปโดยประสงคิให้คู่พิพาท หลีกเลี่ยงการฟ้องคดียังศาลหันมาใช้วิธีการอนุญา โตตุลาการแทน คำว่า “อนุญาโตตุลาการ” หมายถึง “บุคคลที่คู่กรณีพร้อมใจกันตั้งขึ้นเพื่อระงับข้อพิพาท”²⁰ การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการเป็นการมอบข้อพิพาท ให้บุคคลที่สามที่เป็นกลางตามที่คู่ความตกลงเลือก มาทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท ใน Black’s law Dictionary. ได้ให้ความหมายว่า “การเสนอข้อพิพาทให้ บุคคลที่สามเป็นกลางและได้รับเลือกจากคู่กรณีในข้อพิพาท โดยตกลงกันล่วงหน้าว่าจะผูกพันตามคำชี้ขาดของบุคคลนั้น

¹⁸กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์. 22 ปี กรมการประกันภัย 24 มีนาคม 2544. กรุงเทพฯ ; โรงพิมพ์อักษรไทย 2544, หน้า 90-30.

¹⁹ดู ธาณี วรภัทร์ “การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัย โดยการอนุญาโตตุลาการนอกศาล” รพี’42. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. 2542, หน้า 15-42.

²⁰พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2535, หน้า 892.

ซึ่งได้ทำขึ้นเมื่อได้มีการพิจารณา โดยที่คู่กรณีทั้งสองฝ่าย มีโอกาสที่จะเสนอข้อต่อสู้ของตน”²¹

ในประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการนำวิธีการอนุญาโตตุลาการนอกศาลมาใช้ระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์²² กล่าวคือ มีการระบุข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการ (arbitration Clause) ลงในกรมธรรม์ประกันภัย และในประเทศอังกฤษมีการจัดตั้ง Motor Insurers' Bureau ซึ่งเป็นสถาบันที่ทำภาระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัย โดยมีการนำวิธีการอนุญาโตตุลาการมาใช้ระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์ในประเทศสหรัฐอเมริกา ก็มีการตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการเพื่อใช้ระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์หลายแห่งเพื่อให้คู่พิพาทสามารถเลือกใช้บริการได้เช่น Conference of Casualty Insurance Companies²³, Council of Better Business Bureaus, Inc.²⁴ เป็นต้น สำหรับในประเทศไทยมีการตราพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2530 ออกมาเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการ เพราะเป็นวิธีที่สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งได้โดยสะดวก รวดเร็ว ระยะเวลาสั้น ประหยัดค่าใช้จ่าย มีลักษณะวิธีพิจารณาความที่ยืดหยุ่นกว่าการพิจารณาคดีในศาลทั้งเป็นการแก้ปัญหาข้อพิพาทในลักษณะประนีประนอม กอปรกับเป็นการลดปริมาณคดีความที่จะขึ้นสู่ศาลอีกด้วย โดยในเรื่องของการ

ประกันภัยนั้นมีการนำวิธีการอนุญาโตตุลาการมาใช้ อย่างเป็นรูปธรรมกล่าวคือมีการจัดทำข้อบังคับหรือข้อสัญญาของสถาบันอนุญาโตตุลาการประกันภัยในประเทศไทยขึ้นได้แก่

1. การอนุญาโตตุลาการของสมาคมประกันวินาศภัย

2. การอนุญาโตตุลาการของกรมการประกันภัยกระทรวงพาณิชย์

1. สาระสำคัญและรูปแบบของการระงับข้อพิพาท โดยการอนุญาโตตุลาการของสมาคมประกันวินาศภัย²⁵ โดยที่สมาคมประกันวินาศภัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของการระงับข้อพิพาททางแพ่งที่เกิดขึ้นจากการประกันวินาศภัย จึงได้มีการนำวิธีการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการมาใช้ระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยที่เกิดข้อพิพาทระหว่างบริษัทประกันภัยกับบริษัทประกันภัย ให้เป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรม ขอบด้วยกฎหมายเป็นไปตามเจตจำนงร่วมกันของบริษัทประกันวินาศภัยซึ่งเป็นสมาชิกของสมาคมประกันวินาศภัย และเพื่อประสิทธิภาพและประโยชน์แก่ธุรกิจประกันภัยโดยรวม จึงได้มีสถาบันอนุญาโตตุลาการสมาคมประกันวินาศภัย ซึ่งมีการจัดทำสัญญาการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการของสมาคมประกันวินาศภัย ในสัญญาดังกล่าวได้กำหนดถึงการตกลงใช้อุญา

²¹Henry Campbell Black. Black's Law Dictionary. 5th ed. West Publishing USA.1979, p.96.

Arbitration. The reference of a dispute to an impartial(Third) person chosen by the parties to the dispute who agree in advance to abide by the arbitrator's award issued after a hearing at which both parties have an opportunity to be heard.

²²See.Michael Pakington. Mac Gillivray&Pakington on Insurance Law. 7th.ed. London :

Sweet&Maxwell.1981,p.531.,Raout Colinvaux. The Law of Insurance. 5th.ed. Sweet&Maxwell.1984,p.162.

²³Address. 3601 Vincennes Road. P.O.Box 681098, Indianapolis.IN 46268. USA.

²⁴Address. 4200 Wilson Boulevard Arlington, VA.22203-1804. USA.

²⁵สมาคมประกันวินาศภัย. คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.2532. กรุงเทพมหานคร : ประชุมทองการพิมพ์.2538.

โตตุลาการระงับข้อพิพาทและในส่วนของวิธีพิจารณาอนุญาโตตุลาการซึ่งกล่าวถึงการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการ การพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการ และการทำคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ นอกจากนั้นในสัญญาการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการของสมาคมประกันวินาศภัยยังมีข้อบังคับการประนีประนอมข้อพิพาทเพื่อเป็นวิธีการระงับข้อพิพาทเพิ่มเติมเสริมขึ้นมาจากวิธีการอนุญาโตตุลาการ ซึ่งอาจใช้ทำให้คู่กรณีสามารถประนีประนอมข้อพิพาทกันสำเร็จได้ทันที โดยไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการของอนุญาโตตุลาการ ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญโดยย่อของสัญญาการระงับข้อพิพาท โดยอนุญาโตตุลาการของสมาคมประกันวินาศภัยมีดังนี้.-

1. สัญญาอนุญาโตตุลาการเป็นสัญญาอนุญาโตตุลาการแบบที่แยกต่างหากจากสัญญาอันเป็นมูลเหตุแห่งข้อพิพาทในเนื้อหาของสัญญากำหนดวิธีพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการไว้ การเข้าสู่วิธีการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการในข้อสัญญากำหนดไว้ว่า

“ข้อ 1. คู่สัญญาตกลงเสนอข้อพิพาททางแพ่งที่เกิดขึ้นแล้วหรือที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้อนุญาโตตุลาการเป็นผู้ชี้ขาด

ข้อ 2. ข้อพิพาททางแพ่งดังกล่าว ตามข้อ 1 หมายถึง ข้อพิพาท ข้อขัดแย้ง หรือข้อเรียกร้องใดๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างกัน ซึ่งเกี่ยวเนื่องกับสัญญาประกันภัยและความรับผิดชอบตามสัญญา ประกันภัยระหว่างกันอันสืบเนื่องมาจากการประกันของทั้งสองฝ่ายที่ได้รับประกันไว้จากผู้เอาประกันภัยของแต่ละฝ่ายรวมทั้งปัญหาการผิดสัญญาประกัน

สัญญาลฉบับนี้ทำขึ้นระหว่างบริษัทประกันวินาศภัยซึ่งระบุรายชื่อบริษัทที่ร่วมลงนามในส่วนท้ายของสัญญา และมีผลผูกพันต่อบริษัทประกันภัยตามสัญญาดังกล่าว”

2. อนุญาโตตุลาการสมาคมประกันวินาศภัยจะจัดทำทะเบียนประวัติของบุคคลที่จะเป็นอนุญาโตตุลาการของสมาคมไว้ จะระบุชื่อนามสกุลและรายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพและคุณสมบัติของอนุญาโตตุลาการและในสัญญา ข้อ 8 กำหนดจำนวนอนุญา

โตตุลาการในการดำเนินการระงับข้อพิพาทไว้คือ “คู่กรณีตกลงให้มือนุญาโตตุลาการจำนวนหนึ่งคนเพื่อชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้น”

การตั้งอนุญาโตตุลาการจะดำเนินการโดย

1. ให้สมาคมประกันวินาศภัยจัดส่งรายชื่ออนุญาโตตุลาการในทะเบียนของสมาคมมาอย่างน้อย จำนวน 3 ชื่อไปยังคู่กรณี รายชื่อซึ่งส่งไปยังคู่กรณีต้องเป็นรายชื่อเดียวกัน

2. ภายใน 15 วัน นับแต่ที่ได้รับรายชื่อตามข้อ 1. ให้คู่กรณีเลือกรายชื่ออนุญาโตตุลาการโดยเรียงลำดับความพึงพอใจก่อนหลัง

3. เมื่อระยะเวลาตามข้อ 2 สิ้นสุดลงให้นายกสมาคมประกันวินาศภัยตั้งอนุญาโตตุลาการ 1 คน จากรายชื่อที่ได้รับความเห็นชอบของคู่กรณี ทั้งนี้โดยคำนึงถึงลำดับความพึงพอใจที่คู่กรณีได้แสดงไว้

4. หากคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมิได้ดำเนินการตามข้อ 2. ให้นายกสมาคมประกันวินาศภัยทำการตั้งอนุญาโตตุลาการเอง ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระและความเป็นกลางของบุคคลที่ได้รับการตั้งเป็นอนุญาโตตุลาการ

5. หากคู่กรณีเห็นร่วมกันจะตั้งบุคคลที่ไม่อยู่ในทะเบียนอนุญาโตตุลาการของสมาคมประกันวินาศภัยเป็นอนุญาโตตุลาการก็ได้

การตั้งอนุญาโตตุลาการต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ตั้งพร้อมระบุชื่อ ที่อยู่ สัญชาติ อาชีพและคุณสมบัติของผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นอนุญาโตตุลาการ บุคคลที่เป็นอนุญาโตตุลาการต้องให้ความยินยอมในการแต่งตั้งด้วย

3. วิธีพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการ อนุญาโตตุลาการมีอำนาจดำเนินการกระบวนการพิจารณาตามที่เห็นสมควร โดยคำนึงถึงหลักแห่งความยุติธรรม และให้คู่กรณีมีโอกาสเสนอข้อเท็จจริงสนับสนุนข้ออ้างของตนมากที่สุด คู่กรณีฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงใดต้องเป็นฝ่ายที่มีหน้าที่นำสืบให้ประจักษ์ตามข้อกล่าวอ้างของตน

4. คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ตามสัญญาฯ ข้อ 18 “อนุญาโตตุลาการจะต้องวินิจฉัยชี้ขาดไปตามหลักแห่งกฎหมายและความยุติธรรม ในการตีความสัญญาให้คำนึงถึงสภาพความเป็นไปได้และแนวปฏิบัติของธุรกิจประกันวินาศภัย” การทำคำชี้ขาดต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่ออนุญาโตตุลาการระบุเหตุผลแห่งข้อวินิจฉัยทั้งปวงไว้โดยชัดแจ้ง และส่งคำชี้ขาดให้คู่ความรับทราบ

2. การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัย โดยการ อนุญาโตตุลาการของกรรมการประกันภัย ใช้สำหรับระงับข้อพิพาทระหว่างบริษัทประกันภัยกับผู้เอาประกันภัยและหรือผู้เสียหายและหรือผู้รับประกันภัย ซึ่งมีสาระสำคัญโดยย่อดังนี้

1. สัญญาอนุญาโตตุลาการ มีการกำหนดข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการลงในกรมธรรม์ประกันภัย โดยให้ฝ่ายผู้เอาประกันภัยและหรือผู้เสียหายและหรือผู้รับประกันภัยเป็นผู้เลือกกว่าต้องการเข้าสู่กระบวนการของอนุญาโตตุลาการประกันภัยหรือไม่ก็ได้หากผู้เอาประกันภัยและหรือผู้เสียหายเลือกใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการบริษัทประกันภัย คู่กรณีต้องผูกพันเข้าสู่กระบวนการอนุญาโตตุลาการด้วยเสมอ²⁶ กล่าวโดยสรุปผู้เอาประกันภัยและหรือผู้เสียหายและหรือผู้รับประกันภัยมีสิทธิเลือกได้ 2 ทางดังนี้

1. เลือกดำเนินคดีทางศาล
2. เลือกใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการ

2. อนุญาโตตุลาการ บุคคลที่จะมาเป็นอนุญาโตตุลาการจะเป็นบุคคลที่ได้รับความเห็นชอบจาก

คณะกรรมการอนุญาโตตุลาการและได้ขึ้นทะเบียนอนุญาโตตุลาการของกรรมการประกันภัยไว้แล้ว จำนวนอนุญาโตตุลาการ กำหนดให้คู่พิพาทตั้งอนุญาโตตุลาการ โดยพิจารณาจากทุนทรัพย์ที่พิพาทกัน เช่น กรณีข้อพิพาทที่มีจำนวนทุนทรัพย์เรียกร้องเกิน 1,000,000.-บาท ให้มีอนุญาโตตุลาการจำนวน 1 คน เป็นต้น วิธีการตั้งอนุญาโตตุลาการจะให้พนักงานเจ้าหน้าที่เสนอรายชื่ออนุญาโตตุลาการตามรายชื่อในทะเบียนของกรรมการประกันภัยพร้อมประวัติโดยย่ออย่างน้อย 3 คน และให้คู่พิพาทเลือกจากรายชื่อดังกล่าวเรียงตามลำดับก่อนหลังตามความพึงพอใจ หากคู่พิพาทไม่สามารถดำเนินการเลือกอนุญาโตตุลาการได้ไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ ก็ตามให้อธิบดี²⁷ ทำการตั้งอนุญาโตตุลาการให้เอง โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระและเป็นกลางของบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นอนุญาโตตุลาการ

3. วิธีพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการ สามารถดำเนินการได้ 2 วิธีต่อไปนี้

1. หากคู่พิพาทตกลงวิธีพิจารณากันไว้ ให้ดำเนินการตามวิธีพิจารณาที่ได้ตกลงกันไว้

2. ถ้าคู่พิพาทมิได้ตกลงกันไว้ให้ดำเนินการตามข้อบังคับกรรมการประกันภัย กล่าวโดย ย่อคือ ให้คู่พิพาททั้งสองฝ่ายยื่นบัญชีระบุนายานที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนข้ออ้างหรือคัดค้านหรือคำเรียกร้องแย้งหรือคำแก้คำเรียกร้องแย้งของตนต่ออนุญาโตตุลาการ ในวันนัดพิจารณาดำเนินการ การสืบพยานจะต้องกระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่คู่พิพาทฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะร้องขอหรืออนุญาโตตุลาการเห็นสมควรให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาลับ คู่พิพาทใดกล่าวอ้างข้ออ้างใดต้องเป็นฝ่ายที่มีหน้าที่นำสืบให้ประจักษ์ตามข้ออ้างของตน กรณีถ้า

²⁶ข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการในกรมธรรม์ประกันภัย “การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ ข้อพิพาท ข้อขัดแย้งหรือข้อเรียกร้องใด ๆ ซึ่งเกิดขึ้นจากหรือเนื่องจากกรมธรรม์ประกันภัยนี้ หากผู้มีสิทธิเรียกร้องตามกฎหมายประกันภัยประสงค์จะดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการบริษัทต้องยินยอมและให้ทำการวินิจฉัยชี้ขาดโดยอนุญาโตตุลาการตามข้อบังคับอนุญาโตตุลาการกรรมการประกันภัย”

²⁷“อธิบดี” หมายถึง อธิบดีกรมการประกันภัยหรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมการประกันภัยมอบหมาย

ฝ่ายเสนอข้อพิพาทไม่มาตามกำหนดนัดพิจารณานัดแรก และมีได้แจ้งเหตุขัดข้องให้อนุญาตตุลาการสั่งจำหน่ายข้อพิพาทเสียก็ได้ การจำหน่ายข้อพิพาทไม่ตัดสินคดี คู่พิพาทที่จะนำข้อพิพาทเสนอคดีต่อศาล กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มาตามกำหนดนัดพิจารณา และมีได้ยื่นคำร้องขอเลื่อนการพิจารณา หรือมิได้แจ้งเหตุขัดข้องก่อนเริ่มพิจารณา ถ้าอนุญาตตุลาการเห็นเป็นการสมควรให้ดำเนินการพิจารณาไปฝ่ายเดียว

4. การทำคำชี้ขาด อนุญาตตุลาการจะวินิจฉัยชี้ขาดไปตามหลักกฎหมายและความยุติธรรม คำชี้ขาดให้วินิจฉัยไปตามเสียงข้างมากของอนุญาตตุลาการและห้ามมิให้กำหนดหรือชี้ขาดเกินขอบเขตแห่งสัญญาอนุญาตตุลาการหรือคำขอให้ชี้ขาดของคู่พิพาท ยกเว้นการกำหนดค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายในการดำเนินกระบวนการพิจารณา ค่าป่วยการอนุญาตตุลาการ หรือเป็นการชี้ขาดให้เป็นไปตามข้อตกลงประนีประนอมยอมความของคู่พิพาท คำชี้ขาดต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่ออนุญาตตุลาการ ระบุวัน เดือน ปี และสถานที่ทำคำชี้ขาดไว้โดยชัดแจ้ง ระบุเหตุผลแห่งข้อวินิจฉัยทั้งปวงไว้โดยชัดแจ้ง

3. สัญญาสละสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายซึ่งกันและกันตามกรรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์ Knock for Knock Agreement.

ในการประกันวินาศภัยรถยนต์ได้มีการนำวิธีการหนึ่งมาใช้ขึ้นเป็นการพัฒนาวิธีการชดเชยค่าสินไหมทดแทน ของบริษัทประกันภัยให้มีความสะดวกรวดเร็วและเป็นธรรมยิ่งขึ้นสอดคล้องกับหลักการชดเชยค่าสินไหมทดแทน วิธีการดังกล่าวนี้คือการที่บริษัทประกันภัยรถยนต์มาทำความตกลงกันระหว่างบริษัทประกันภัยด้วยกันไว้ล่วงหน้าก่อนอุบัติเหตุความเสียหายเกิดขึ้นหรือก่อนข้อพิพาทจะเกิดขึ้นเรียกว่าสัญญา

สละสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายซึ่งกันและกันตามกรรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์

การประกันภัยรถยนต์ในประเทศอังกฤษได้นำสัญญาสละสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายซึ่งกันและกันมาใช้เป็นเวลานานแล้ว ในช่วงแรกๆ ของการนำมาใช้มีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ เช่น เรื่องของการเฉลี่ยภาระในการชดเชยค่าสินไหมทดแทนระหว่างบริษัทประกันวินาศภัยที่เป็นคู่กรณีมีความแตกต่างกันอยู่มาก ปัญหาในเรื่องการกำหนดสัดส่วนของการชดเชยค่าสินไหมทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้น เนื่องจากบริษัทประกันภัยคู่กรณีจะรับประกันภัยรถยนต์ที่อยู่ในราคาที่แตกต่างกัน ราคารถยนต์แต่ละยี่ห้อ มีราคาที่แตกต่างกัน มีทั้งราคาถูกและราคาแพง รถที่มีราคาแพงก็มักจะมียกจ่ายในการซ่อมแซมที่มีมูลค่าสูงกว่ารถที่มีราคาถูกกว่าทำให้ขาดดุลยภาพระหว่างบริษัทประกันภัยในการชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เอาประกันภัยที่ทำประกันภัยไว้กับบริษัทประกันวินาศภัยนั้นๆ สำหรับในเรื่องอื่นๆ เช่น ผู้เอาประกันภัยไม่ทราบเงื่อนไขและวิธีการกองปรกัในช่วงแรกๆ ที่มีการนำมาใช้นั้น เงื่อนไขสัญญายังไม่ชัดเจนและครอบคลุมสาระสำคัญอย่างเพียงพอต่อการประกันภัยในประเทศอังกฤษได้มีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขสัญญาสละสิทธิเรียกร้องค่าเสียหาย ซึ่งกันและกันตามกรรมธรรม์ประกันภัยให้มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น กล่าวคือมีการคำนวณอัตราความเป็นไปได้ขั้นต่ำในการชดเชยค่าสินไหมทดแทน มีการคำนวณอัตราเบี้ยประกันภัยที่จะเรียกเก็บจากผู้เอาประกันภัยรถยนต์ใหม่ และมีการกำหนดสาระสำคัญของเงื่อนไขตามสัญญาที่ชัดเจนและครอบคลุมรวมตลอดถึงการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปรับทราบ²⁸

²⁸Ken Cannar. "Tuning the K/K agreement." Post Magazine and Insurance Monitor. Vol.CxI No.15 Thursday 12 April 1979., p.1087-1089., Raout Colinvau. The Law of Insurance. 5th.ed. Sweet&Maxwell,1984.

ในประเทศไทยได้มีการจัดทำสัญญาสละสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายซึ่งกันและกันตามกรรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์ในครั้งแรกมีบริษัทเข้าร่วมลงนามในสัญญาจำนวน 7 บริษัท²⁹ มีผลใช้บังคับตั้งแต่ 1 มกราคม 2531 เป็นต้นไป ต่อมาก็ได้รับความสนใจจากบริษัทประกันภัยอื่นๆ จึงได้มีการร่วมลงนามในสัญญามากยิ่งขึ้น

หลักการของสัญญาสละสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายซึ่งกันและกันตามกรรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์มีดังนี้

1. เป็นข้อตกลงระหว่างบริษัทประกันภัยรถยนต์กับบริษัทประกันภัยรถยนต์ไว้ล่วงหน้าก่อนอุบัติเหตุหรือความเสียหายหรือข้อพิพาทจะเกิดขึ้น
2. ตกลงยกเว้นหลักในเรื่องของการรับช่วงสิทธิตามกฎหมายประกันภัย
3. บริษัทประกันภัยต่างฝ่ายต่างรับผิดชอบค่าใช้จ่ายค่าเสียหายให้กับผู้เอาประกันภัยฝ่ายตน
4. เมื่อเกิดอุบัติเหตุและมีความเสียหายต่อรถยนต์ผู้เอาประกันภัยทั้งสองฝ่ายมีสิทธิที่จะเลือกใช้วิธีการตามสัญญานี้หรือไม่ก็ได้ ไม่มีสภาพบังคับ

สัญญาสละสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายซึ่งกันและกันตามกรรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์

เท่าที่กรรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์

สัญญาฉบับนี้ทำขึ้นระหว่างบริษัทประกันวินาศภัยซึ่งปรากฏนามท้ายสัญญานี้ เพื่อตกลงสละสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายซึ่งกันและกันและให้ถือว่าสัญญานี้มีผลผูกพัน บริษัทผู้เข้าร่วมลงนามนับแต่วันที่บริษัทดังกล่าวเข้าร่วมลงนามในสัญญานี้ ซึ่งผลผูกพันตาม

สัญญาดังกล่าวให้มีผลผูกพันต่อบริษัทที่เข้าร่วมลงนามอยู่ก่อนแล้ว และที่จะเข้าร่วมลงนามในภายหลังดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ข้อ 1. ในสัญญาฉบับนี้

รถยนต์ หมายความว่ารถยนต์ที่เอาประกันภัยไว้กับผู้เข้าร่วมสัญญาแต่ละฝ่ายเฉพาะประเภทรถยนต์ชนิด 4 ล้อ ทุกประเภท รวมทั้งอุปกรณ์ส่วนควบ ข้อความตราเครื่องหมายเครื่องตกแต่งและเครื่องอำนวยความสะดวกติดประจำอยู่

ทั้งนี้ไม่รวมถึงรถชนิด 4 ล้อ ประเภทบรรทุกที่มีน้ำหนักเกินกว่า 3 ตัน และรถนั่งโดยสารที่จดทะเบียนที่นั่งเกินกว่า 15 คน รถทั้ง 2 ประเภทดังกล่าวไม่อยู่ในบังคับของสัญญานี้

ค่าเสียหาย หมายความว่าความเสียหายเฉพาะต่อรถยนต์ที่ได้รับความคุ้มครองตามกรรมธรรม์ประกันภัยประเภทคุ้มครองความเสียหายรวม (ประเภท 1) ของผู้ร่วมสัญญาเท่านั้น

ค่าเสียหายส่วนแรก หมายความว่าจำนวนเงินที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องรับผิดชอบเป็นส่วนแรกของความเสียหาย

ข้อ 2. ผู้ร่วมสัญญาตกลงสละสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายซึ่งกันและกันต่อรถยนต์ ซึ่งเกิดจากการชนหรือความพยายามหลีกเลี่ยงการชน หรือเกิดจากการใช้รถ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อรถยนต์ที่เอาประกันภัยไว้กับผู้ร่วมสัญญา โดยผู้ร่วมสัญญาแต่ละฝ่ายจะรับผิดชอบในความเสียหายของรถยนต์ที่ตนรับประกันภัยไว้ภายใต้จำนวนเงินเอาประกันภัยที่กำหนดไว้ในกรรมธรรม์ประกันภัยโดยไม่คำนึงว่าจะเป็นความประมาทของฝ่ายใด

²⁹ดู พันธุ์เทพ ชัยปริญญา. “สัญญาสละสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนซึ่งกันและกัน” วารสารประกันภัย. เล่มที่ 3 ฉบับที่ 91. ปีที่ 23 กรกฎาคม-กันยายน 2541, หน้า 48.

การสละสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายซึ่งกันและกันตามความในวรรคแรกให้หมายความรวมถึงการสละสิทธิเรียกร้องต่อผู้เอาประกันภัยของผู้ร่วมสัญญาและบุคคลซึ่งต้องรับผิดชอบเหตุละเมิดดังกล่าวด้วย

ข้อ 3. ผู้ร่วมสัญญาตกลงว่าสิทธิของผู้เอาประกันภัยในการเรียกร้องค่าเสียหายส่วนเกินจำนวนเงินเอาประกันภัยกับผู้ร่วมสัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ให้เป็นไปตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ข้อ 4. ค่าเสียหายส่วนแรกที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยของผู้เอาประกันภัยแต่ละฝ่าย ผู้ร่วมสัญญาตกลงว่าไม่ต้องนำมาชดเชยให้ผู้ร่วมสัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง

ข้อ 5. สัญญาไม่มีผลบังคับหากความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่อยู่ในเงื่อนไขและความคุ้มครองตามกรมธรรม์ประกันภัยของผู้ร่วมสัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในกรณีเช่นนี้การเรียกร้องค่าเสียหายให้เป็นไปตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ข้อ 6. ผู้ร่วมสัญญาตกลงจะแสดงหลักฐานการรับประกันภัยและเอกสารใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับการร้องขอจากผู้ร่วมสัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง

ข้อ 7. เมื่อเกิดกรณีพิพาทจากสัญญาฉบับนี้ ผู้ร่วมสัญญาตกลงกันว่าให้เสนอข้อพิพาทต่อสำนักงานอนุญาโตตุลาการของสมาคมประกันวินาศภัย

ข้อ 8. ผู้ร่วมสัญญาอาจบอกเลิกสัญญานี้ก็ได้โดยมีหนังสือบอกกล่าวการเลิกสัญญาแจ้งให้นายกสมาคมประกันวินาศภัยทราบล่วงหน้าเป็นเวลาอย่างน้อย 60 วัน ก่อนวันที่การบอกเลิกสัญญามีผลบังคับและผลของการบอกเลิกสัญญานี้ไม่กระทบถึงเรื่องที่เกิดขึ้นก่อนการบอกเลิกสัญญาจะมีผล

ข้อ 9. ผู้ร่วมสัญญาตกลงให้สัญญาสละสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายซึ่งกันและกันนี้ เริ่มมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2539 เป็นต้นไป

ผู้ร่วมสัญญาทุกฝ่ายได้อ่านและเข้าใจข้อความทั้งหมดแล้ว เห็นว่าตรงตามเจตนาของทุกฝ่าย จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

สรุปสาระสำคัญสัญญาสละสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายซึ่งกันและกันตามกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์³⁰

1. ต้องเป็นการประกันภัยรถยนต์ภาคสมัครใจ เฉพาะการประกันภัยประเภท 1

2. รถที่ทำประกันภัยนั้น เป็นรถสี่ล้อที่มีน้ำหนักโดยรวมบรรทุกไม่เกิน 3 ตัน หรือรถที่จดทะเบียนที่นั่งไม่เกิน 15 ที่นั่ง

3. เมื่อรถชนกันบริษัทประกันภัยจะรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นกับตัวถังรถคันที่ตนรับประกันภัยไว้ ภายใต้จำนวนเงินที่เอาประกันภัย หากมีความเสียหายที่เกินกว่าจำนวนเงินที่เอาประกันภัยไว้ ผู้เอาประกันภัยสามารถเรียกร้องจากฝ่ายที่ผิดได้

4. เมื่อบริษัทประกันภัยต่างจัดการชดเชยค่าเสียหายเรียบร้อยแล้วจะไม่เรียกร้องค่าเสียหายระหว่างบริษัทประกันภัยด้วยกันเอง ไม่ว่าอุบัติเหตุนั้นจะเป็นความผิดของฝ่ายใด

5. หากระหว่างบริษัทประกันภัยเกิดปัญหาข้อโต้แย้งต่อกัน ให้สำนักงานอนุญาโตตุลาการสมาคมประกันวินาศภัยเป็นผู้ชี้ขาด

6. สัญญานี้มีผลผูกพันบริษัทประกันภัยตามความคุ้มครองในกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์เท่านั้น

7. สัญญานี้มีผลใช้บังคับ สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้น ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2539 เป็นต้นไป

³⁰อำนาจ สุขเวชช์. รัฐันประกันรถยนต์. กรุงเทพฯ ; บ.ฐานการพิมพ์ จก. 2542, หน้า 156.

ผลของการนำมาใช้ในประเทศไทย
พิจารณาได้ดังนี้

1. ด้านบริษัทประกันภัย จะช่วยลดปริมาณ
ข้อพิพาทในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน
ระหว่างบริษัทประกันภัยด้วยกันได้อย่างมาก ซึ่งจะทำให้
ประหยัดค่าใช้จ่าย บุคลากร เวลา กอปรกับไม่ต้องจัด
เจ้าหน้าที่พนักงานสินไหมออกไปดูที่เกิดเหตุเมื่ออุบัติเหตุ
เกิดขึ้น ไม่ต้องติดตามผลคดีจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ
ไม่ต้องฟ้องร้องคดียังศาล

2. ด้านผู้เอาประกันภัย ตามหลักการจะได้
รับความสะดวกรวดเร็ว เพราะผู้เอาประกันภัยสามารถ
ดำเนินการได้เอง ไม่ต้องแจ้งให้บริษัททราบขณะ
เกิดเหตุ เพียงแต่เมื่ออุบัติเหตุเกิดขึ้นให้ผู้เอาประกันภัย
ทั้งสองฝ่ายกรอกข้อความลงในเอกสารที่บริษัท
ประกันภัยจัดไว้ให้แล้วแลกรับเปลี่ยนซึ่งกันและกัน
ระหว่างคู่กรณีก็เป็นอันเสร็จสิ้นกระบวนการ หลังจากนั้น
ผู้เอาประกันภัยต่างฝ่ายต่างนำเอกสารที่ได้รับจาก
คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งไปยื่นต่อบริษัทประกันภัยที่ตนได้ทำ
ประกันภัยไว้เพื่อดำเนินการซ่อมแซมความเสียหาย
ให้เรียบร้อยหรือชดใช้เป็นจำนวนเงินค่าสินไหมทดแทน

3. ด้านบุคลากรและองค์กรของภาครัฐ
จะช่วยลดภาระหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของภาครัฐ ซึ่งอาจ
ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ ศาล เป็นต้น
ประหยัดค่าใช้จ่ายและลดปริมาณคดีที่จะไปสู่ศาล

4. ปัญหาและอุปสรรคด้านพยานหลักฐาน
โดยทั่วไปเมื่อเกิดอุบัติเหตุความเสียหายผู้เอาประกันภัย
ทั้งสองฝ่ายที่เป็นคู่กรณีจะต้องแจ้งให้บริษัทประกันภัย
ทราบและบริษัทประกันภัยก็จะส่งพนักงานของบริษัท
ออกไปยังสถานที่เกิดเหตุเพื่อทำรายงานเหตุการณ์อุบัติเหตุ
รวมตลอดถึงการเจรจากับคู่กรณีและแจ้งความต่อเจ้า
พนักงานตำรวจไว้เป็นหลักฐานถ่ายภาพเหตุการณ์
และเก็บพยานหลักฐานต่าง ๆ แต่ถ้าเป็นกรณีของการ
ใช้สัญญาสละสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายซึ่งกันและกัน
ตามกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์นั้น ผู้เอาประกันภัย
ที่เป็นคู่กรณีเพียงแต่กรอกข้อความลงในเอกสารใบสำคัญ

ที่บริษัทประกันภัยให้ไว้แล้วแลกกันระหว่างคู่กรณี
ก็เป็นอันเสร็จเรียบร้อย ต่างฝ่ายต่างแยกกันไป
หลังจากนั้นต่างฝ่ายต่างนำเอกสารดังกล่าวไปติดต่อกับ
บริษัทที่ตนทำประกันภัยไว้เพื่อให้บริษัทดำเนินการ
ซ่อมแซมความเสียหายให้ต่อไป กรณีดังกล่าวนี้ในทาง
ปฏิบัติมีข้อสังเกตว่าจะไม่มีการแจ้งบริษัทประกันภัยขณะ
เกิดอุบัติเหตุ ไม่มีรายงานเหตุการณ์อุบัติเหตุ ภาพถ่าย
และอาจไม่มีการแจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจ
มีแต่เพียงเอกสารสำคัญที่คู่กรณีต่างฝ่ายต่างแลกกัน
ไว้เท่านั้น ซึ่งถ้าผู้เอาประกันภัยนำเอกสารที่ได้รับจาก
คู่กรณีที่เกิดอุบัติเหตุไปยื่นให้กับบริษัทประกันภัยที่ตน
ทำประกันภัยไว้ กรณีถ้าบริษัทประกันภัยปฏิเสธการ
ชดเชยค่าเสียหายไม่ว่าด้วยเหตุผลใดก็ตาม หรือชดเชยให้
ต่ำกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง ถ้าไม่สามารถเจรจา
ตกลงกันได้ก็จะเกิดเป็นข้อพิพาทขึ้น ผลที่ตามมา
คือผู้เอาประกันภัยจะตกอยู่ในภาวะที่เสียเปรียบมาก
ในเรื่องของพยานหลักฐานต่าง ๆ

5. ข้อจำกัดของสัญญา สัญญานี้มีผลบังคับ
เฉพาะกับบริษัทประกันภัยรถยนต์ที่ร่วมลงนามใน
สัญญาเท่านั้นและให้ความคุ้มครองแต่เฉพาะการ
ประกันภัยรถยนต์ประเภท 1 ในความเสียหายของตัวรถ
ไม่ครอบคลุมถึงความเสียหายในเรื่องอื่น ๆ ที่อาจ
เรียกร้องได้ตามกฎหมาย เช่น ค่ารักษาพยาบาล
 เป็นต้น

หมายเหตุ เมื่อเกิดอุบัติเหตุรถยนต์ขึ้น
ผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายจะมีความรับผิดชอบในทางแพ่ง
กล่าวคือ มีความรับผิดชอบในกฎหมายเรื่องละเมิดตาม
กฎหมายผู้ละเมิดต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้ที่
ถูกละเมิดซึ่งได้รับความเสียหาย การที่เกิดความรับผิด
ในลักษณะละเมิดแล้วต่อมาฝ่ายผู้ละเมิดและฝ่ายผู้ถูก
ละเมิด ตกลงกันใช้วิธีการตามสัญญาสละสิทธิเรียกร้อง
ค่าเสียหายซึ่งกันและกันตามกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์นั้น
มีผู้เขียนขอให้ความเห็นแก่ผู้เขียนว่าน่าจะเป็นการตกลงในลักษณะ
ของสัญญาประนีประนอมยอมความกัน โดยที่คู่สัญญา
ทั้งสองฝ่ายตกลงระงับข้อพิพาทให้เสร็จสิ้นโดยต่างฝ่าย

ต่างตกลงให้บริษัทประกันภัยที่แต่ละฝ่ายทำประกันภัยไว้ใช้ได้
ค่าสินไหมทดแทนหรือรับผิดชอบซ่อมแซมส่วนที่เสียหายกันเอง
ซึ่งโดยผลของการประนีประนอมยอมความ ตามประมวล
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 852³¹ คือ ย่อม
ทำให้การเรียกร้องซึ่งคู่กรณียอมสละนั้นระงับสิ้นไปและ
ทำให้แต่ละฝ่ายได้รับสิทธิตามที่แสดงไว้ในสัญญาประนีประนอม
ยอมความนั้น ความรับผิดชอบในมูลละเมิดจะยุติไป
ไม่สามารถนำมาฟ้องร้องกันได้อีก

กล่าวโดยสรุป การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการ
การประกันภัยรถยนต์นอกศาล ไม่ว่าจะเป็นการเจรจา
ต่อรองและหรือการไกล่เกลี่ยเพื่อให้เกิดการประนีประนอม
ยอมความ การอนุญาโตตุลาการ และสัญญาสละสิทธิ
เรียกร้องค่าเสียหายซึ่งกันและกันตามกฎหมายประกันภัย
รถยนต์ เป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่มีข้อดีและข้อ

บกพร่องที่แตกต่างกัน แต่ทั้งนี้ทุกวิธีการประชาชน
ทุกคนที่เกิดข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์
สามารถที่จะเลือกใช้ได้ ไม่ว่าวิธีการใดวิธีการหนึ่งหรือ
หลายวิธีการซึ่งก็แล้วแต่สถานการณ์และผู้ใช้ได้พิจารณา
แล้วเห็นว่าเหมาะสมและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตน
สามารถพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ต่าง ๆ ของตนได้
เป็นอย่างดี ซึ่งการสร้างทางเลือกในวิธีการระงับ
ข้อพิพาทหลาย ๆ วิธีการตามที่กล่าวมานี้ได้ช่วยก่อให้เกิด
เกิดประโยชน์ในการสร้างความเป็นธรรมในการได้รับชดใช้
ค่าสินไหมทดแทนของผู้เอาประกันภัยและหรือผู้เสียหาย
ในธุรกิจการประกันภัยมากขึ้น โดยในส่วนที่ยังบกพร่อง
หากมีการศึกษาและพัฒนาต่อไปก็จะทำให้ระบบของ
กฎหมายการระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์
นอกศาลของประเทศไทยเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น.

³¹มาตรา 852 ผลของสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ย่อมทำให้การเรียกร้องซึ่งแต่ละฝ่ายได้ยอมสละนั้นระงับสิ้นไป
และทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิตามที่แสดงในสัญญานั้นว่าเป็นของตน

บรรณานุกรม

- กรมการประกันภัย. 22 ปี กรมการประกันภัย. กรุงเทพฯ : กรมการประกันภัย 2544.
- จิตติ ดิงศักดิ์. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2539.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. กฎหมายว่าด้วยประกันภัย. กรุงเทพฯ : นิติบรรณาการ, 2534.
- ธานี วรภัทร์. การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยรถยนต์โดยการอนุญาโตตุลาการ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2541.
- . “การระงับข้อพิพาทเกี่ยวกับการประกันภัยโดยการอนุญาโตตุลาการนอกศาล” ใน รพ’42. กรุงเทพฯ : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2542.
- ประพันธ์ ทรัพย์แสง. คำอธิบายพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วิญญูชน, 2539.
- ภาณุ รังสีหัทธ. “การไกล่เกลี่ยหรือประนอมข้อพิพาท” ดุลพาท. 42, 2 เมษายน-มิถุนายน 2538 : หน้า 141-155.
- วรวิทย์ ทวาทดิน. “การนำกระบวนการระงับข้อพิพาทของศาลในต่างประเทศมาประยุกต์ใช้เพื่อลดปัญหาปริมาณคดีของศาลชั้นต้น” บทบัณฑิต. 51, 3 กันยายน 2538 : หน้า 129-148.
- สมาคมประกันวินาศภัย. คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. 2532. กรุงเทพฯ : ประชุมทองการพิมพ์, 2538.
- Black, Henry Campbell. *Black’s Law Dictionary*. 5th ed. St.Paul : M.N. West, 1981.
- Colimvaux, Raoul. *The Law of Insurance*. 5th ed. London : Sweet & Maxwell, 1984.
- Ivamy, Edward Richard Hardy. *Fire and Motor Insurance*. 4th ed. London : Butterworths, 1984.
- , *General Principle of Insurance Law*. 4thEd. London : Butterworths, 1979.
- Lexis Editional Staff and Ivamy, E.R. Hardy *Butterworths Insurance Law Handbook*. London : Butterworths, 1983.
- Pakington, Michael MacGillivray & Parkington on *Insurance Law*. 7 th ed. London : Sweet & Maxwell, 1984.